

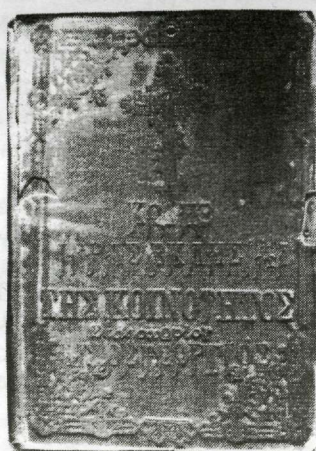
ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΣΚΑΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΚΑΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

Χρόνος 26ος - Αρ. φύλλου 103 - ΓΡΑΦΕΙΑ: Νεόφρονος 6, Αθήνα, 161 21 - Τηλ.: 210-7211578 - φαξ: 210-7211501 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ-ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2005

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟ ΦΥΛΛΟ

Έκδοση-παρουσίαση του βιβλίου του Ανέστη Θεοδοσίου "Κώδηξ Ιεράς Εκκλησίας της Κοινότητας Σκαλοχωρίου ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ"

Το παλιό βιβλίο, με εξώφυλλο δερματόδετο χρώματος κόκκινου με τίτλο "ΚΩΔΗΞ" της Ιεράς Εκκλησίας

Πραγματοποιήθηκε στις 4-11-05 στην αίθουσα του Συλλόγου μας η παρουσίαση του βιβλίου "Κώδηξ Ιεράς Εκκλησίας της Κοινότητας Σκαλοχωρίου Άγιος Γεώργιος" του Ανέστη Θεοδοσίου.

Για το βιβλίο μίλησαν: ο ευρωβουλευτής και πρώην υπουργός Αιγαίου κ. Νίκος Σηφουνάκης, ο καθηγητής του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου κ. Νικόλας Βερνίκος, ο ιστορικός-Διευθυντής Ερευνών στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών κ. Παναγιώτης Μιχαηλάρης και ο καθηγητής Φιλολόγος κ. Χρήστος Χατζηλιάς. Την εκδήλωσή μας τίμησαν με την παρουσία τους:

Η Βουλευτής Ν.Δ. του Νομού Λέσβου κ. Χριστίνα Καλογήρου, ο πρώην Γ.Γ. Υπουργείου Αιγαίου κ. Ερηνάκης Δημήτρης, η Αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Αιγαίου κ.

Ο Δήμαρχος Καλλονής κ. Γεώργιος Κυρατζής και Ο Πρόεδρος του Τ.Σ. Σκαλοχωρίου κ. Γιώργος Μ. Καρέκος.

Είπαν για το βιβλίο

ΑΔΑΜ ΕΜΜ. ΚΑΡΕΚΟΣ
πρόεδρος του Συλλόγου Σκαλοχωριτών

Από χρόνια ξέραμε ότι ο Ανέστης Θεοδοσίου είχε κρατήσει ημερολόγιο, το οποίο αναφερόταν σε γεγονότα του χωριού μας από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας έως το 1932.

Το 1980 το μέλος μας Δωρόθεος Ανέστου (νονός μου), έθεσε στη διάθεση του Συλλόγου Σκαλοχωριτών Λέσβου το χειρόγραφο του παπ-

πού του που έχει τίτλο Κώδιξ Ιεράς Εκκλησίας της κοινότητας Σκαλοχωριών Άγιος Γεώργιος. Εξ αρχής κρίθηκε καλό από τα Διοικητικά Συμβούλια αλλά

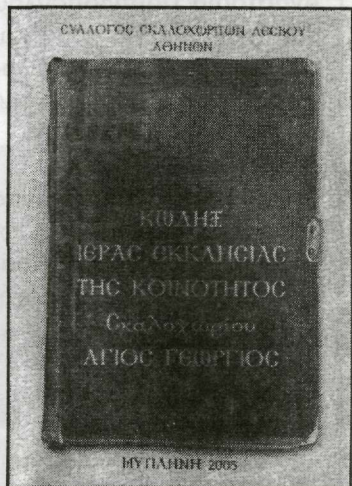
και από τις Συνελεύσεις του Συλλόγου μας, να εκδοθεί το παραπάνω χειρόγραφο, επειδή καταγράφονται σ' αυτό ενδιαφέροντα ιστορικά και κοινωνικά στοιχεία. Η έκδοση του όμως καθυστερούσε γιατί υπήρχαν αντικειμενικές δυσκολίες.

Ύστερα από αρκετά χρόνια και συγκεκριμένα τον Αύγουστο του 2001 ο εκλεκτός συμπατριώτης μας φιλόλογος Χρήστος Νικολάου Χατζηλιάς ανέλαβε να μελετήσει, το χειρόγραφο και να επιμεληθεί την έκδοση του.

Αφού έγιναν όλες οι εργασίες, προχωρήσαμε στην έκδοση του για να γίνει γνωστό ευρύτερα αυτό το ημερολόγιο. Η υλοποίηση αυτού του στόχου αποτελεί και αψευδή μαρτυρία των προσπαθειών του Συλλόγου για το

καλό του τόπου μας και την προβολή του.

Αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω θερμά όλους όσοι βοήθησαν στο να λάβει σάρκα και οστά ένα όνειρο του Συλλόγου μας και ιδιαιτέρως τον κ. Νίκο Σηφουνάκη, ο οποίος ως υπουργός Αιγαίου ενίσχυσε οικονομικά το Σύλλογό μας. Εύχομαι να μη σταματήσει εδώ αυτή η προσπάθεια αλλά μελλοντικά να προχωρήσει και σε άλλες εκδόσεις που θα πλουτίσουν τη λεσβιακή βιβλιογραφία.

Το εκδοθέν βιβλίο, αντίγραφο του παλαιού

Από την παρουσίαση του βιβλίου. Στο βήμα ο Ν. Σηφουνάκης και καθήμενοι οι κ.κ. Ν. Βερνίκος, Π. Μιχαηλάρης, Χρ. Χατζηλιάς, Α. Καρέκος, Ν. Καρίτης

Σοφία Δασκαλοπούλου, ο καθηγητής-ερευνητής κ. Παρθένης Μπουλίκας, ο διδάκτωρ της Σορβόνης και διευθυντής διπλωματικών Σπουδών κ. Γιαπαλής Αριστείδης, ο πρώην Δ/νων Σύμβουλος της Ε.Β.Ο. κ. Ιορδάνης Τάκης, ο Δημοτικός Σύμβουλος του Δήμου Πολιχνίτου κ. Χατζόγλου Γιώργος, η Αρχιτέκτων, υποψήφια διδάκτωρ για την Ναοδομία Λέσβου κ. Τσιπιμάκη Μαρία, ο Συγγραφέας κ. Γεώργιος Τσαλίκη, ο φιλόλογος καθηγητής κ. Γιάννης Χατζηβασιλείου, ο Πρόεδρος της ΟΛΣΑ κ. Χριστόδουλος Τσακιρέλλης, Πρόεδροι και εκπρόσωποι Πολιτιστικών Συλλόγων: Αγιασωτών κ. Βασίλης Λούπος, Ερεσιών κ. Σπύρος Πιπεράς, Καλλονιατών κ. Χρήστος Τραγέλλης, Παφλιωτών κ. Ευστράτιος Χατζηπαναγιώτου, Μεσοποπιτών κ. Νεκτάριος Βακάλης, Ακρασιωτών κ. Μαρία Μπαλή και δημοσιογράφος και των Βατουσαίων ο κ. Ευάγγελος Γδοντέλλης και τα δισέγγονα Μπάριμπα-Ανέστη Ανδρέας, Ευτέρπη, Νίτσα.

Μηνύματα έστειλαν:

Ο πρώην Υπουργός Πολιτισμού κ. Δημήτρης Νιάνιας
Ο Νομάρχης Λέσβου κ. Παύλος Βογιατζής

Συνέχεια στη σελίδα 3

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΣΤΙΣ 9-12-1912

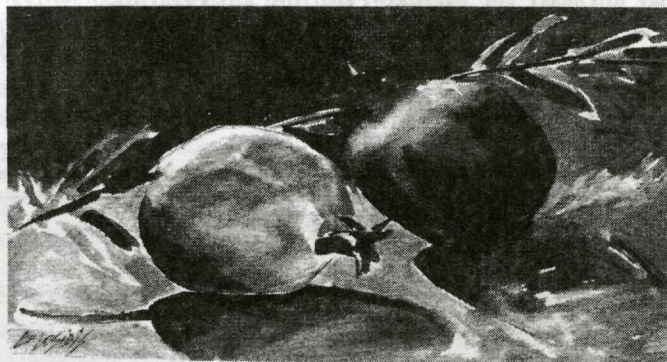
Στις 11 Δεκεμβρίου 2005, εορτάστηκε με μεγάλη λαμπρότητα στην Αθήνα, η απελευθέρωση του χωριού μας από τον Τουρκικό Ζυγό "9 Δεκεμβρίου 1912". Στον Ιερό Ναό Αγίου Χαραλάμπους Ιλισίων, ετελέσθη αρτοκλασία, παρουσία των μελών του Δ.Σ. και πλήθος συγχωριανών μας.

Ακολούθησε η μετάβασή μας στην αίθουσα του Συλλόγου μας για καφέ, αναψυκτικά και φαγητό. Την εκδήλωση μας τίμησαν με την παρουσία του, ο Δ/ντής του Ίδρυματος "Α.

Παπανδρέου", καθηγητής ανοικτού Πανεπιστημίου και πρώην υποψ. Βουλευτής ΠΑΣΟΚ Ν. Λέσβου κ. Δημήτρης Χαλκιώτης, ο Αρχιτέκτων-Ζωγράφος και πρώην Γεν. Γρ. του Υπουργείου Αιγαίου κ. Δημήτρης Ερηνάκης, ο Υπαρχηγός Γεν. Επιτελείου Στρατού, Στρατηγός κ. Γεώργιος Μαλατράς, ο Πρόεδρος και Γεν. Γραμματέας της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λέσβου-Λήμνου κ.κ. Θρασ. Καλογρίδης και Αλκιβιάδης Γιαννόπουλος, ο Συμπatriώτης μας απόδημος Επιχειρηματίας Γιάννης Μπάνης, ο Λογοτέχνης-Συγγραφέας κ. Θεο-

Συνέχεια στη σελίδα 7

Καλή Χρονιά

Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας σας εύχεται το 2006 να 'ρται ευτυχισμένο, γεμάτο υγεία και επιτυχίες

Έκδοση παρουσίαση του βιβλίου του Ανέστη Θεοδοσίου

Συνέχεια από τη σελίδα 3

Μέσα από το κείμενο του Θεοδοσίου, τον κώδικα όπως τον ονομάζει, βλέπουμε καθαρά πόσο ενσωματωμένη ήταν η Λέσβος στον γύρω της κόσμο, πόσο ευρύ γεωγραφικό ήταν το δίκτυο κυκλοφορίας και επικοινωνίας των νησιωτών και των Σκαλοχωριτών. Αναπόσπαστο μέρος της Αιολικής Γης κα' της Ιωνίας, της Σμύρνης, ήταν στο κέντρο ενός δικτύου που οδηγούσε απ' ευθείας στην Βασιλεύουσα Πόλη, στην Οδησό και στην Κριμαία, όπως οδηγούσε στη Βηρυτό, στην Αλεξάνδρεια, στη Μασσαλία (δείτε τα κεραμίδια μας των παλιών σπιτιών), στη Νάπολη της Ιταλίας (σε θυμηθούμε τις καλλιτεχνικές δημιουργίες του Κεσανλή), στο Τριέστη και φυσικά στη Σύρα και τον Πειραιά. Αξίζει να αναφέρουμε, όπως προκύπτει από τα ελληνόγλωσσα "Ημερολόγια του Αρχιεπισκόπου", ότι στην περίοδο 1882-1886 στην πόλη της Μυτιλήνης έδρευαν 9 πρόξενοι που εξυπηρετούσαν 11 ξένα κράτη. Αυτοί ήταν:

- ο Κάρολος Ρομπόλ, υποπρόξενος Αγγλίας και Γαλλίας, τον διαδέχθηκε ο Φρειδερίκος Άτκενσον.
- ο Μπαρδζιλής υποπρόξενος Αυστρίας (Αυστροουγγαρίας).
- ο Μιχαήλ, προξενικός πράκτωρ Αμερικής.
- ο Σβίλαρντς υποπρόξενος Ρωσίας (διεκπεραίωσε και τις υποθέσεις του Περσικού προξενείου).
- ο Μεταξάς, υποπρόξενος Ελλάδος.
- ο Αμιράς, υποπρόξενος Σουηδονορβηγίας.
- ο Φιδέλης (Νέζη) προξενικός πράκτωρ Ιταλίας.
- ο Νατάλης υποπρόξενος Ολλανδίας.
- ο Σταύρος Χριστοδουλίδης (1892-94) αντιπρόσωπος της ηγεμονίας της Σάμου.

Ξέρουμε άλλωστε ότι οι πετράδες του Αιγαίου, "πελεκάνοι" όπως τους λένε αλλού, όχι μόνο έκτιζαν τα Μικρασιατικά παράλια, αλλά έφταναν - όπως το έκαναν οι Καρπάθιοι - στη Βαγδάτη και στην Περσία. Με τη σειρά του, το λιμάνι της Μυτιλήνης, ήταν όπως αναφέρει το Οθωμανικό Ημερολόγιο: "Η Μυτιλήνη, μετά την Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Θεσσαλονίκη, Βηρυτόν, Τραπεζούντα και άλλα τινά μέρη, κατέχει πρώτη την θέση ως εμπορικός λιμάνι εν τη οθωμανική αυτοκρατορία. Επειδή τα ατμόπλοια των εταιριών Λούδ, Χεδιβιέ και Φραισινέ προσεγγίζουν καθ' εκάστην εβδομάδα εις Μυτιλήνην, ο λιμάνι αυτής χρησιμεύει ως μέσον μετακομίσεως των εμπορευμάτων των γειτνιαζουσών παραλίων πόλεων των νομαρχιών Αϊδινίου και Καράση."

Οι Σκαλοχωριτές βέβαια είχαν ανοίξει και τον δρόμο της Αμερικής πριν από το 1900, όταν μετανάστευσε το 1897 ο Σωκράτης Μιχαήλ (του Μανικά), ενώ άλλοι Μυτιληνιοί έφταναν ξέμπροκιο στην Αυστραλία και στην Νέα Ζηλανδία.

Μετά από αυτή τη σειρά ειδήσεων "για τα εκτός της νήσου μέρη" που μας δίνει ο κώδικας, αφού ο ίδιος ο Ανέστη Θεοδοσίου έζησε και δούλεψε στη Βασιλεύουσα Πόλη και γύρισε αρκετές πόλεις του κόσμου, έρχονται οι πληροφορίες που αφορούν τα "ελληνοτουρκικά".

Καταστροφή

Το Σκαλοχώρι ήταν μικτό χωριό, αυτό έφερνε και μια καθημερινή οικειότητα ανάμεσα στις δύο θρησκευτικές κοινότητες. Με τους "Τούρκους", ιδίως τους Νεότουρκους και στη συνέχεια τους Κεμαλικούς, πολεμούν οι Έλληνες από το 21 και κυρίως από το 1912 και μετά. Με τους "Εγγύριους Οθωμανούς" όμως ζούνε οι Έλληνες Σκαλοχωριτές. Όταν έγινε η ανταλλαγή τους Εγγύριους Οθωμανούς θα οδηγήσουν κάτω στη Σκάλα για να πάρουν το τελευταίο πλοίο για το Αϊβαλί όπου ζουν σήμερα πολλά από τα εγγόνια τους. Και - όπως μου είπαν - "κατάρρα έπεσε" στην οικογένεια εκείνων που καταχράστηκαν την εμπιστοσύνη των συγ-

χωριανών τους και έκλεψαν τα χρυσαφικά τους και τα τζοβαίρικά τους. Αξίζει εδώ να αναφέρουμε ότι στο χωριό της Διδώ σπητρή, όταν λειτουργήσε το 2004 ο Οικουμενικός Πατριάρχης, μάθαμε ότι οι ορισμένοι κάνουν μέχρι σήμερα ετήσια προσευχή στη μνήμη των εκείνων που έφυγαν το 1926, ενώ αγοραστής παλιών σπιτιών ειδοποιήθηκαν ότι υπάρχει πάντα στον αέρα η κατάρρα που άφησαν οι διωγμένοι.

Ο Ανέστη Θεοδοσίου μιλώντας για την καταστροφή είναι σαφής: "Οι δικοί μας όμως στη Μικρασία κατεσφάγησαν!". Και προσθέτει μετά τον θρήνο για την ωραία Σμύρνη η οποία απέθανε πλέον ότι "Η Κυβέρνησης δεν εφρόντισε ατμόπλοια προς περιλαβή των γυναικόπαιδων. Ενώ είχαν κατέβει εις Ακ Τζαγ (στο Αδραμύζ) προς ασφάλειαν. Δυστυχώς ατμόπλοιο δεν έγγιξε. Αδίκως εσφάγησαν."

Όλα αυτά μας δείχνουν ότι υπάρχουν ακόμα σοβαρά κενά στην ιστορία που μαθαίνουμε στα σχολεία και στα βιβλία... Κείμενα σαν και αυτό του Κώδικα του Σκαλοχωρίου θα μας βοηθήσουν στο μέλλον, όταν παρέλθει ο "καιρός του σιγάν" και έρθει ο "καιρός του λαλείν", να καταλάβουμε.

Ο Θεοδοσίου πάντως αναφέρει την "κακή διεύθυνση της Κυβερνήσεως από το 1920 αρχάς Νοεμβρίου σημειώνοντας "...οι ημών αξιωματικοί αφίσαντες τον στρατόν άνευ οδηγίων". Επίσης τονίζει δυο φορές και την βοήθεια που έδωσαν στον Κιμάλ Πασιά "οι Ευρωπαίοι Γαλλία, Ιταλία και οι Ρώσοι Πολσεβίκοι."

Ένα επίκαιρο πολιτικό δίδαγμα

Βρήκαμε στις σημειώσεις του κώδικα και παρατηρήσεις που αναφέρονται στην πολιτική ανάμεσα στις οποίες είναι και ένα επίκαιρο δίδαγμα που αφορά μια μικρή χώρα που βρίσκεται στο επίκεντρο της διαμάχης των μεγάλων δυνάμεων. Αναλογιζόμενος τα γεγονότα της εποχής του, γράφει ο Θεοδοσίου:

"Αν συμφωνούσε ο Βασιλεύς, με το πνεύμα του Βενιζέλου, τότε ηθέλαμε χάσει όλον τον στόλον μας εις τα Στενά του Τζανακ-καλεσί..."

Αν συμμαχούσε με την Αντάντ τότε, η Γερμανία ήθελε κατασπαράξει τας Αθήνας, να το πάθουμε ως το Βέλγιον να καταστραφώμεν παντελώς."

Τελικά, όπως ξέρουμε, όταν οι συμμαχικοί στρατοί αποβιβάστηκαν στην Μακεδονία, η κυβέρνηση Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη προσχώρησε στην Αντάντ, οπότε "με το να είμεθα [στις νέες χώρες] βενιζελικοί πολύ ηγαπήθη[μεν] από τους Αγγλογάλλους δεν μας άφησαν να πεινάσουμε αυτοί..."

Το οικονομικό της καθημερινότητας:

Εποχή του πολέμου οι δυσκολίες των μετόπισθεν και κυρίως των νησιών

Μεγάλη αξία έχουν οι λεπτομερείς πληροφορίες που περιέχονται στις σημειώσεις τους κώδικα. Μας άφησε μια πολύτιμη εικόνα των οικονομικών της καθημερινότητας σε ένα νησί που βρίσκεται στα μετόπισθεν.

Ακριβεία, έλλειψη βασικών ειδών, δελτία διανομής τροφίμων, επισιτισμός με ευθύνη των κρατικών και στρατιωτικών αρχών, αλλά και προσπάθειες αλλαγής των καλλιεργειών με την εισαγωγή καπνών. Ταυτόχρονα όμως δεν λείπουν και τα φαινόμενα αισχροκερδίας και απόκρυψης τροφίμων.

Παραθέτουμε μερικά χαρακτηριστικά αποσπάσματα:

Η κρίση επισιτισμού αρχίζει από τον Μάρτιο του 1917. "Ο τελευταίος μην Δεκέμβριος του 1917 και ο νέος μην Ιανουάριος του 1918 ... άθλιοι και δυστυχείς καθ' όλα ... η κυβέρνηση εφρόντισε να μας ευκολύνει (ρύζι) η διανομή κστ' άτομον και ψυχή από μια οκά και 300 δράμια, με αυτό και με χόρτα επέρασαν ο κοσμάκης"

"Έτος 1919. νέα μεταβολή φαίνεται καλύτερα ... ευρίσκονταί άφθονα, εσηκώθησαν τα δελτία (διανομή τροφίμων)..."

"Έτος 1920: αν όλα τα τρόφιμα υπάρχουν κα ευρίσκονται. Αλλά υπερτιμημένα όλα τα είδη."

[1921] "Καθ' όλα τα δημητριακά ωραία και καλά. Ελαίαις, δυστυχώς δεν ευτύχησαν ούτε καν φαγώσιμες είχαμεν."

Μετά την καταστροφή τον Οκτώβριο του 1922 γράφει: "τοιαύται σκληραί ημέραι με τόσους πρόσφυγας, ..." "εις την αυτήν εποχήν η αισχροκερδία υπερίσχυσε ..."

Ακολουθούν τα μεταπολεμικά χρόνια με τις καλές και κακές σοδειές, με τη δυσκολία να πάρουν τιμή τα καπνά, τα βελανίδια και οι άλλα αγροτικά προϊόντα που γνώρισε η ελληνική ύπαιθρος για πολλές δεκαετίες.

Και τελειώνει στις αρχές της μεγάλης οικονομικής κρίσης της δεκαετίας του 1930, όταν πια δεν "βλέπει για να γράψει!":

"Έτος 1932 ... μεγάλη δυστυχία καθ' όλον το κράτος και όλα τα είδη υπερτιμήθησαν ... ως δοξάσωμεν τον άγιον θεόν ότι έγιναν τα γενικά και σπαρτά."

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛΑΡΗΣ Διευθυντής Ερευνών ΚΝΕ/ΕΙΕ Ιστορικός

Το βιβλίο που απόψε (4 Νοεμβρίου 2005) παρουσιάζουμε και του οποίου -πιούμε με τον ένα ή τον άλλο τρόπο την έκδοση του, μοιλούντο ολιγοσέλιδο -ποτέ άλλωστε η σημασία ενός βιβλίου δεν ήταν σε άμεση συνάρτηση με τον αριθμό των σελίδων του - έχει αρχίσει αμέσως μετά την έκδοσή του, να διαγράφει, μίαν αξιοσημείωτη πορεία.

Δηλαδή, εγώ που είμαι αποδέκτης μόνο μιας καθημερινής λεσβιακής εφημερίδας και μιας άλλης μόνο κατά την κυριακάτικη έκδοσή της, έχω υπόψη μου τέσσερα ήδη δημοσιεύματα που αναφέρονται σ' αυτό. Από αυτά τα τρία σχολιάζουν με θετικό τρόπο το βιβλίο ενώ το τέταρτο θέτει ορισμένα ερωτηματικά αν πρόκειται για τον κώδικα της εκκλησίας ή το ημερολόγιο του Ανέστη Θεοδοσίου (για τα άλλα, αν δηλαδή ο Θεοδοσίου είχε δεν είχε συμμετέχει σε κάποια κρίσιμα γεγονότα της λεσβιακής ιστορίας αυτό είναι έργο πλέον των ιστορικών να το εξετάσουν με βάση την έκδοσή του κώδικα και τις άλλες πηγές).

Ωστόσο και η θετική και η επιφυλακτική, ως την πούμε έτσι, αντιμετώπιση του νέου λεσβιακού βιβλίου, για μένα αποτελούν συμπώματα του ίδιου γεγονότος, δηλαδή τονίζουν τη σημασία του, επειδή, κατά τη γνώμη μου, δεν υπάρχει πιο θλιβερό γεγονός για την πνευματική παραγωγή από το να περνά απαρτήρητο ένα βιβλίο και να ξεχνιέται μόνο κι έρημο. Το μωίω να υποστηρίξω, πράγμα που συμμερίζονται και πολλοί άλλοι συνάδελφοι, ότι είναι προτιμότερο να γραφτούν αρνητικά σχόλια παρά να μην απασχολήσει κανένα, έστω και επικριτικά, η εμφάνιση ενός νέου βιβλίου.

Αυτό είναι το πρώτο σχόλιο που έχω να κάνω για το βιβλίο του Χρήστου Χατζηλιά, δηλαδή τις καταγραφές, ημερολογιακής ή κωδικολογικής μορφής - μικρή σημασία έχει, τουλάχιστον σε πρώτο επίπεδο - του Ανέστη Θεοδοσίου.

Για το περιεχόμενο του βιβλίου και γενικά για τη σημασία του ως ιστορικής πηγής, γράφτηκαν πολλά, ειπώθηκαν πολλά, αλλά και όσοι δεν τα ξέρετε ή δεν τα συζητήσατε μπορείτε να τα διαβάσετε ξεφυλλίζοντας τις καλοτυπωμένες σελίδες του πρωτοτύπου κειμένου, η ακόμα να διαβάσετε τα όσα σημαντικά και καταποιστικά αναφέρουν ο επιμελητής της έκδοσης Χρήστος Χατζηλιάς στον πρόλογο του και ο καθηγητής Νικόλας Βερνίκος στα μεστά επιλεγόμενα του, στα οποία προβαίνει σε μία πρώτη επιστημονική αποτίμηση των ιστορικών στοιχείων που αποδεδειγμένα η καταγραφή του κώδικα.

Μετά από αυτά, λοιπόν, εγώ θα ήθελα μ' την ευκαιρία που μου δίνεται να κάνω κάτι άλλο, δηλαδή να αναφέρω δύο-τρεις διαφορετικές, ίσως, σκέψεις, οι οποίες μπορεί και να αποτελούν αμήχανες συμβολές σε όσα ήδη ειπώθηκαν ήδη, ή καταγράφηκαν στον τύπο για τον κώδικα του Ανέστη Θεοδοσίου, αλλά εμένα μου γεννήθηκαν στο μυαλό ακριβώς από την ανάγνωση του βιβλίου που ο Σύλλογος Σκαλοχωριτών είχε την ωραία ιδέα να ενισχύσει με κάθε τρόπο και βέβαια να τιμήσει με την προς τούτο εκδήλωσή του.

Πρώτα-πρώτα, λοιπόν, έχουμε έναν κώδικα, έτσι γράφει στο εξώφυλλο η έκδοση, έτσι το ονόμασε ο γραφέας του, έτσι πρέπει να το λέμε κι εμείς, που το σχολιάζουμε. Αλλά τι πράγμα είναι ένας κώδικας, τι σημαίνει δηλαδή αυτή η λέξη που τόσο συχνά ακούμε να κυκλοφορεί ανάμεσα μας ή προφέρουμε κι εμείς οι ίδιοι; (Ας θυμηθούμε εδώ ότι στα νεότερα χρόνια η λέξη κώδικας χρησιμοποιείται για να δηλώσει επιπλέον και τις καταγραφές συναφών κανόνων δικαίου ή άλλων ρυθμίσεων: έχουμε λ.χ. τον αστικό κώδικα, τον ποινικό κώδικα, τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας, τον κώδικα καλής συμπεριφοράς, τους κώδικες επικοινωνίας και εκατοντάδες άλλες χρήσεις της λέξης αυτής για αντίστοιχες δηλώσεις πραγμάτων και εννοιών).

Η λέξη, ωστόσο είναι λατινική (μολονότι, όπως μου ανέφερε ο κ. Γιάννης Χατζηβασιλείου υπάρχει και η εκδοχή της ελληνικής προέλευσης) - την χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι Ρωμαίοι και την πρόφεραν κόντεξ. Από αυτούς πέρασε στην ελληνική γλώσσα και χρησιμοποιήθηκε σε διάφορες εποχές με ποικίλες σημασίες, όπως αναφέραμε. Αρχικά, όμως, στην πρώτη χρήση της σήμαινε τα σκληρά εξώφυλλα, τις τζιβλες, τις πινακίδες -σύμφωνο με την βιβλιοδετική εκδοχή-μέσα στις οποίες είχαν τη δυνατότητα να φυλλάζουν τα γραμμένα χαρτιά - άρχισε μάλιστα να χρησιμοποιείται από τον καιρό που τα γραμμένα χαρτιά μικρού σχήματος άρχι-

σαν να αντικαθιστούν τους παπύρους και τις περγαμηνές, εκείνα τα μακριά ρολά, τα τυλιγμένα μακρυνάρια, πάνω στα οποία έγραφαν. Κάποιοι άνθρωποι, δηλαδή σκέφτηκαν τα χαρτιά τους, τα κείμενα τους να τα βάζουν και να τα φυλάγουν πια μέσα σε ξύλινες ή χάρτινες τάβλες-πινακίδες και έτσι δημιουργήθηκαν οι κώδικες, από τους οποίους θα προέλθουν αργότερα τα βιβλία, όταν η τυπογραφία αντικατέστησε με τη σειρά της τους κώδικες με τα δικά της προϊόντα, τα βιβλία.

Ενώ όμως ανακαλύφθηκαν τα έντυπα βιβλία κάποιοι άνθρωποι, κάποιοι καλόγηροι, παπάδες, γραμματικοί, ή απλώς φιλοπερίεργα άτομα, εξακολούθησαν να καταγράφουν σε χαρτιά τις σκέψεις τους, να μαζεύουν πληροφορίες, να τις πιάνουν με χοντρά ξύλινα, δερμάτινα ή χάρτινα εξώφυλλα και να συγκροτούν νέους κώδικες, ακόμα και στα νεότερα χρόνια, ίσως-ίσως γιατί έκριναν ότι τα γραφτά τους δεν ήταν άξια για δημοσίευση αλλά και γιατί δεν υπήρχε λόγος να δημοσιευτούν: γιατί λ.χ. να δημοσιευτεί το κατάστιχο ενός εμπόρου ή ο κώδικας ενός μοναστηριού; Γι' αυτό λοιπόν έχουμε και τους παλιούς αλλά και νέους κώδικες, τα ημερολόγια, τα χαρτιά με τις διάφορες πληροφορίες που αποτελούν για τους ιστορικούς και για κάθε περίεργο και φιλομαθή άνθρωπο πηγή γνώσης του παρελθόντος αντικατάστατη, πηγή της ιστορίας κάθε τόπου και λαού είτε στη μεγάλη διάσταση της ιστορικής αφήγησης είτε στην τοπική.

Αυτή, λοιπόν, είναι, κατά τη γνώμη μου, και η περίπτωση του κώδικα της εκκλησίας και της κοινότητας Σκαλοχωρίου που συγκρότησε ο Ανέστη Θεοδοσίου ενεργώντας είτε αυτόβουλα είτε υπηρεσιακά.

Αυτό είναι το ένα. Πότε όμως ένας άνθρωπος, σαν καλή ώρα ο Ανέστη Θεοδοσίου, ο συγχωριανός σας, ο συγχωριανός μας, έπαιρνε το μολύβι για να καταγράψει όσα στοιχεία έκρινε άξια καταγραφής και διατήρησης τους στο χρόνο; και γιατί το έκανε αυτό; Γιατί, δηλαδή, μάζευε πληροφορίες, στοιχεία του παρόντος που εκείνος βίωνε καθημερινά, αλλά και στοιχεία του παρελθόντος που από άλλους άκουγε ή διάβαζε και τα κατέγραψε στις σελίδες του κώ-

Έκδοση-παρουσίαση του βιβλίου του Ανέστη Θεοδοσίου

Συνέχεια από τη σελίδα 4

δικα:

Αν αφήσουμε κατά μέρος ένα απαραίτητο, αλλά εύλογο προαπαιτούμενο ότι ο κωδικογράφος έπρεπε να γνωρίζει γράμμα-τα, ο Ανέστης Θεοδοσίου και οι όμοιοί του κωδικογράφοι, δύο σκοπούς κυρίως ήθελαν να υπηρετήσουν με τα γραπτά τους, είτε τις ομολογούν είτε όχι. Πρώτα-πρώτα επιζητούν να έχουν αποτυπωμένα στο χαρτί ορισμένα στοιχεία τα οποία μπορεί κάποια στιγμή να τους είναι χρήσιμα είτε στην προσωπική τους ζωή, είτε για τις δασοληψίες τους: να θυμούνται, δηλαδή, τι έδωσαν, τι κάνουν να λαμβάνουν. Τα έγραφαν, λοιπόν, για να τα έχουν πρόχειρα όταν θα τα χρειασθούν στις δουλειές τους, τις δικές τους ή της κοινω-νίας στην οποία ζούσαν. Τό αναφέρει κά-ποια στιγμή και ο Ανέστης Θεοδοσίου για έναν άλλο κώδικα και το διαβάζουμε στη σελ. 35 του βιβλίου: "Το έτος 1879 εν συ-νανείσει εμού... και του Εμμανουήλ Νικολά-ου και επί παρουσία του μητροπολίτου Πά-σίσιου το κατά Μάρτιον εγένετο κώνδηκας, όπως καταχωρούνται εις το εξής πάσα αρ-ραβών και συνοικέσιον...". "Έτσι γράφει ο Α-νέστης Θεοδοσίου και όμως έχουμε κάθε δικαίωμα να συμπληρώσουμε το εύλογο: "και έτσι να κάνουμε τη δουλειά μας, να βρί-σκουμε όποτε θέλουμε πότε αρραβωνιάστη-κε ο τάδε, πόσα έδωσε, τι χρωστά κ.λπ".

Αυτό είναι πράγμα που όλοι το καταλα-βαίνουμε- κάποια στιγμή μπορεί και να το έχουμε κάνει ή να το κάνουμε κι εμείς σε ένα τεφτεράκι, σε ένα τετράδιο, σε ένα ση-μειωματάριο (τώρα τα γράφουμε ηλεκτρο-νικά στους υπολογιστές...) και έτσι να συ-γκροτήσουμε τον δικό μας κώδικα (μέσα ή έξω από εισαγωγικά), το δικό μας ατομικό αλισβερίσι.

Υπάρχει όμως και ένας δεύτερος λόγος πιο σύνθετος και ίσως πιο σημαντικός. Δη-λαδή ορισμένα άτομα μιας μικρής ή μεγά-λης κοινωνίας, του χωριού ή της πόλης, εί-χαν αποκτήσει εξαιτίας κάποιων συγκυριών συνείδηση της ιστορικής αφήγησης. Είχαν ενδεχομένως ακούσει, είχαν διαβάσει ότι έ-τσι έκαναν και κάποιοι παλαιότεροι, δάσκα-λοι, καλόγεροι, απλοί γραφιάδες. Έγραφαν όπου μπορούσαν, όσα θεωρούσαν σημαντι-κά γεγονότα: τους πολέμους, τις σφαγές, τις πολιορκίες, τα καιρικά φαινόμενα, μια γέννηση, ένα θάνατο, μια πλημμύρα, τις τι-μές των προϊόντων κ.λπ. κ.λπ. για να τα βρουν οι άλλοι που θα έρχονταν ύστερα α-πό αυτούς, να τα διαβάσουν και να μάθουν τη γενιά τους, τις ρίζες τους, την ιστορία του τόπου τους, τους πριν από αυτούς, τα βάσανα που τράβηξαν, τις χαρές και τις πί-κρες της ατομικής και συλλογικής ζωής να μάθουν με λίγα λόγια την ιστορία τους. Και κάτι τέτοιο κάνει στον κώδικα μας και ο Α-νέστης Θεοδοσίου και εμείς έχουμε τη δυ-νατότητα να το διαβάσουμε στη σελ. 98 του βιβλίου: "Ίδου σημειώνω παρελθόντα της αυ-τής κοινότητος προς γνώσιν της Νέας Γεν-νεάς". Αλλά και να μην το έγραφε ήταν εύ-κολο να το υποθέσουμε.

Να, λοιπόν, δύο βασικοί λόγοι που σπρώ-χνουν κάποια πρόσωπα να γράψουν, να συλ-λέξουν πληροφορίες, να συγκροτήσουν κώ-δικες, ημερολόγια, βιογραφίες, κατάστιχα, τεφτέρια κ.λπ. που κάποια στιγμή έρχονται στο φως, σαν καλή ώρα, και φωτίζουν άλ-λο λίγο άλλο περισσότερο τα περασμένα. Γιατί πρέπει εμείς οι επαγγελματίες κάθε φορά να ξεκαθαρίζουμε κάπως τα πράγμα-τα, να στεκόμαστε κριτικά, όταν χρειάζεται, μπροστά τους και να εξετάζουμε αν όσα γράφονται ταιριάζουν με άλλα που ξέρου-με, έχουν βάση ιστορική ή ο συγγραφέας κάπου τα άκουσε και έτσι τα έγραψε χωρίς να τα καλοσκεφτεί, αν η προσωπική του συμ-μετοχή σε ένα γεγονός ή κάποιο συμφέρον νόθεψε την κρίση του. Π.χ. είναι δυνατόν να δέχτηκε η Μυτιλήνη 200-300 χιλιάδες πρό-σφυγες, όπως γράφει ο μπάριμπα-Ανέστης, ή αυτό το άκουσε από κάποιον άλλον που το έλεγε κι έτσι το κατέγραψε, χωρίς να το καλοσκεφτεί, για να δώσει πιο μεγάλη έντα-ση στο γεγονός της διέλευσης ή εγκατά-στασης στο νησί χιλιάδων μικρασιατών προ-σφυγών.

Μια τρίτη σκέψη, και τελευταία για την ώρα, που μου δημιουργήθηκε με αφορμή την έκδοση του πολύτιμου βιβλίου για το οποίο τόσο πολλοί μόχθησαν είναι και η ακόλουθη. Η έκδοση αυτή ακριβώς, ελπίζω ότι θα αποτελέσει την αφορμή και το κίνη-τρο ώστε να αρχίσουν να έρχονται στο φως της δημοσιότητας οι πηγές της παλαιότε-ρης και νεότερης λεσβιακής ιστορίας, να αρ-χίσουν να εκδίδονται, δηλαδή, είτε αυτού-σιοι είτε περιληπτικά οι κώδικες που υπάρ-χουν στη Λέσβο, να συσταθεί μια εκδοτική σειρά που να την ονομάσουμε "Πηγές της Λεσβιακής Ιστορίας" και όπου το δημοσίευ-μα του Χρήστου Χατζηλιά θα επανεκδοθεί σε περισσότερα αντίτυπα και θα έχει τον α-ριθμό 1. Δεν μπορώ μάλιστα να μην αναφέ-ρω ότι η παρούσα έκδοση μου δημιούργη-σε τύψεις, επειδή έχω στα χέρια μου εδώ και χρόνια και επεξεργάζομαι τον παλαιότε-ρα κώδικα της Λέσβου (του Αγίου Παντελε-ήμονος Μολύβου) που περιέχει στοιχεία και πληροφορίες από τον 17ο αιώνα και εξής, και ακόμα δεν μπορέσα να ολοκληρώσω την επεξεργασία και έκδοση του.

Αλλά κώδικες έχει και η μητρόπολη Μυ-τιλήνης, και η μητρόπολη Μηθύμνης, και ο δήμος Καλλονής, και ο δήμος Μανταμάδου, και ο δήμος Πλωμαρίου, και τα Φιλανθρω-πικά Καταστήματα Μυτιλήνης, και η τάδε εκ-κλησία, και ο δεινά ιδιώτης κ.λπ. κ.λπ. Είναι απίστευτη η πληθώρα αλλά και η διασπορά κωδικών και χειρογράφων που μπορούν να αποτελέσουν τα προϊόντα αυτής της σειράς που χρόνια ονειρεύομαι αλλά δυστυχώς δεν μπόρεσα να συμβάλω στην πραγματοποί-ηση της. Γι αυτό, κατά τη γνώμη μου, η ση-μασία της έκδοσης του βιβλίου του Χρήστου Χατζηλιά, του υλικού που συγκέντρωσε ο Α-νέστης Θεοδοσίου, υπερβαίνει τη σημασία των όσων καταγράφει αντίθετα, γίνεται α-φορμή για να φέρουμε στο φως τις πηγές της λεσβιακής ιστορίας που βέβαια αποτε-λεί μέρος της μεγάλης ελληνικής ιστορίας και θα μας δώσουν τη δυνατότητα σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον που σιγά-σι-γά διαμορφώνεται, να καταλάβουμε ποιο εί-μαστε, από πού ερχόμαστε

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΤΖΗΛΙΑΣ Φιλολόγος

Αγαπητοί χωριανοί και φίλοι,
α μιλήσω για το χωριό μου, να γρά-ψω για το χωριό μας, να τι με ώθη-σε σ' αυτό το πόνημα... η αγάπη για το χωριό μας και η απουσία μιας έστω και μικρής έκδοσης που να αναφέρεται σ' αυ-τόν το μικρόκοσμο που ζήσαμε και ζούμε.
Ευτυχώς ο μπάριμπα Ανέστης μου έδω-σε αυτή την ευκαιρία. Απλά, λιτά, άλλοτε με ακρίβεια και άλλοτε λαθεμένα έγραψε την "Ιστορία" του και την ιστορία του χωριού και του νησιού μας για πάνω από εκατό χρό-νια.

Ως τελευταίος ομιλητής και ως επιμελη-τής της έκδοσης του Κώδικα Ξαναγυρίζω στο βιβλίο και σας θυμίζω τα περιεχόμενά του.

Το α' μέρος αναφέρεται στην ιστορία του ναού του Αγίου Γεωργίου Σκαλοχωρί-ου, της Παναγίας στο μέσον του χωριού και της Ιεράς Σχολής. Αναφέρονται τα ονόμα-τα των δασκάλων, των ιερέων και των αρ-χιερέων, των ευεργετών και των επιτρόπων της εκκλησίας, το έργο των αδελφοτήτων του χωριού, τα έκτακτα γεγονότα που έπλη-ξαν το χωριό και η δράση του συγγραφέα

κατά το Λειμωνιακό Ζήτημα.

Καταγράφονται στοιχεία που αφορούν την Κοινότητα και την ιστορία της από το 1821 μέχρι το 1932.

Στο β' μέρος αναγράφονται τα αφιερώ-ματα και τα ονόματα των δωρητών, κητό-ρων και συνδρομητών της Εκκλησίας κι ό-λων αυτών που πέθαναν από το 1917 μέχρι το 1922 στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο και στη Μικρασιατική καταστροφή.

Ανάμεσα σ' αυτά τα ονόματα όλοι μας βρίσκουμε τους δικούς μας ανθρώπους τη ρίζα μας.

Υπάρχουν κολλημένες βιογραφίες και ει-κόνες βυζαντινών αυτοκρατόρων, αναφέρε-ται στα "παρελθόντα" της Κοινότητας και της Εκκλησίας και παρατίθενται γνώσεις από την Αγία Γραφή. Υπάρχουν επικολημένα άρθρα από εφημερίδες με την ιστορία του Οικου-μενικού Πατριαρχείου. Καταγράφει τα παι-διά που βάπτισε και παραθέτει μια περιλή-ψη της Ιστορίας της Νεότερης Ελλάδας κα-θώς και την αυτοβιογραφία του.

Πλήθος γνωστών και αγνώστων πληρο-φοριών και λεπτομερειών που αφορούν το χωριό ειδικά και το νησί γενικότερα "παρε-λαύνουν" μέσα από την αφήγηση του μπά-ριμπα-Ανέστη. Πληροφορίες που παρουσιάζ-ουν ανάγλυφα την ιστορία του χωριού και των ανθρών του τον 19ο και μέρος του 20ου αιώνα. Ο συγγραφέας του Κώδικα, Ξε-κινάει περί τα 1900 τη συγγραφή του και το μετατρέπει σε προσωπικό ημερολόγιο, μέ-χρι το 1932, που είναι 95 ετών.

Το χειρόγραφο μας δίνει πληροφορίες που αναφέρονται στην ανέγερση της εκκλη-σίας του Αγίου Γεωργίου το 1857, το ιστο-ρικό της Παναγίας στο μέσον του χωριού, την Ιερά Σχολή που στεγαζόταν στο προαύ-λιο της σημερινής εκκλησίας, την όντως α-ξιοθαύμαστη δράση των αδελφοτήτων του χωριού (των Λεπτομεριών της Σμύρνης, των ραπτάδων της Κωνσταντινούπολης, των εγ-χωριών μεταναστών της Αμερικής, των γε-ωργών και ποιμένων "Άγιος Μόδεστος") που αποδεικνύουν την κινητικότητα της εποχής και το αίσθημα αλληλεγγύης και προσφο-ράς προς τον τόπο καταγωγής τους.

Αναφέρονται τα ονόματα πολλών χωρια-νών που σχετίζονται με την Εκκλησία ως Ε-πίτροποι, δωρητές, ευεργέτες, ιερείς, μη-τροπολίτες, δημογέροντες και σημειώνονται άλλοτε σωστά και άλλοτε λανθασμένα χρο-νολογίες και περιγραφές που αφορούν σει-σμούς, πλημμύρες, επιδημίες, παγετούς και άλλες συμφορές.

Ως γραμματέας της Κοινότητας (1868-1914) συμμετείχε στην επαρχιακή Συνέλευ-ση, κατά το Λειμωνιακό Ζήτημα (1882) και άνηκε στην προοδευτική μερίδα που συνέ-βαλε στην ίδρυση της Λειμωνιατίδας επα-ρχιακής Σχολής της Καλλονής. Συμμετείχε ως απογραφέας του 1876 και του 1883 και δί-νει λεπτομερή στοιχεία για τον πληθυσμό των Χριστιανών και των Οθωμανών του χω-ριού καθώς και για τον αριθμό των οικιών του. Έζησε σε ιστορικές για τον Ελληνισμό και το νησί εποχές (κίνημα Νεότουρκων, α-πελευθέρωση του νησιού, διχασμός, μικρα-σιατική εκστρατεία και καταστροφή) τις ο-ποίες περιγράφει ως αυτόπτης και αμερό-ληπτος μάρτυρας. Περιγράφει με μελανά χρώματα τα δύσκολα χρόνια από το 1922 μέχρι το 1932 όταν πια "ζητάει συγγνώμη α-πό τον αναγνώστη γιατί δεν μπορεί άλλο πια να γράψει, είναι 95 ετών".

Παραθέτει συνεχώς τιμές προϊόντων κα-θημερινής κατανάλωσης στοιχεία που φανε-ρώνει τη δυσχερή θέση στην οποία είχαν πε-ριέλθει τα λαϊκά στρώματα αυτή την εποχή.

Καταγράφει τα ονόματα των χωριανών που έχασαν τη ζωή τους στο Μεγάλο Πό-λεμο και στο Διωγμό του 22 και αυτοβιο-γραφείται δίνοντας πλήθος ιστορικών, οικο-νομικών και κοινωνικών πληροφοριών που α-ναπαριστούν πλήρως την εποχή και τους αν-θρώπους της.

Δίκαια λοιπόν θα μπορούσε να πει κα-νείς ότι ο παρών Κώδικας αποτελεί ένα ι-στορικό ντοκουμέντο που συνεπαίρνει τον αναγνώστη του 21ου αιώνα, αποτελεί πρω-τογενή ιστορική πηγή και κατατάσσει τον Α-νέστη Θεοδοσίου στους ακριβοδίκαιους "ι-στορικούς".

Ιδιαίτερες ευχαριστίες αρμόζουν στον κ. Νίκο Σηφουνάκη, ο οποίος ως υπουργός Αιγαίου το 2002 ενίσχυσε οικονομικά το Σύλ-

λόγο μας, στο συνάδελφο φιλόλογο-ιστορι-κό **Στρατή Αναγνώστου**, που διευκρίνισε αρ-κετά σημεία σχετικά με την εποχή και πα-ραχώρησε ευγενικά τα σχετικά βιβλία, στον κ. **Μιχαήλ Βαθρακούλη**, που επιβεβαίωσε πολλές πληροφορίες του Κώδικα, τον π. **Ε-λευθέριο Ναούμ**, ιερέα του χωριού μας, που έδωσε πληροφορίες για την εκκλησία και τα αφιερώματα αναφέρονται στον Κώδικα, τον φίλο **Γιάννη Καλλοντζή**, που είχε τη φωτο-γραφική επιμέλεια της έκδοσης, τον τυπο-γράφο κ. **Βαλάκο**, την **δ. Ευστρατία Δουλ-γκέρη**, που δακτυλογράφησε με εξαιρετική επιμονή και υπομονή το χειρόγραφο και φυ-σικά τους παρόντες κ. Βερνίκο και Μιχαή-λάρη. **Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω να εκ-φράσω σε όλα τα μέλη του Δ.Σ. του Συλ-λόγου Σκαλοχωριτών της Αθήνας και στον Πρόεδρο του κ. Αδάμ Καρέκο που είδαν αυτή την έκδοση ως πολιτιστικό αγαθό και ως μέσο προβολής της Ιστορίας του χω-ριού μας και των ανθρώπων του.**

Αν καταφέρουμε να προσφέρουμε, να α-νταποκριθούμε στο δύσκολο έργο της επι-μέλειας και του ιστορικού υπομνηματισμού αυτού του βιβλίου αυτό θα το κρίνετε εσείς. Εξάλλου το βιβλίο αυτό δεν μας ανήκει πια. Είναι πια κτήμα όλων μας για να γίνει αντι-κείμενο κριτικής, διόρθωσης, συμπλήρωσης και καλοπροαίρετης μελέτης.

Θα ήθελα να αφιερώσω το μόχθο και το αποτέλεσμα της δουλειάς μου στους γονείς μου Νίκο και Ευτέρπη Χατζηλιά, που βρί-σκεται ανάμεσά μας, γιατί μ' έμαθαν να σκέ-φτομαι και ν' αγαπώ τους ανθρώπους και τη ζωή.

Έτσι όπως λέει κι ο ποιητής Γ. Σεφέρης:
Γιατί γνωρίσαμε τόσο πολύ τούτη τη μοίρα

μας
Στριφογυρίζοντας μέσα σε σπασμένες πέ-

τρες, τρεις ή έξι
χιλιάδες χρόνια

Ψάχνοντας σε οικοδομές χαλασμένες που

θα ήταν ίσως
το δικό μας σπίτι

Προσπαθώντας να θυμηθούμε χρονολογίες
και ηρωικές πράξεις.

Θα μπορέσουμε;

ΕΥΤΕΡΠΗ ΑΝΕΣΤΟΥ Δισέγγονη Ανέστη Θεοδοσίου

Εκ μέρους των τριών παρόντων δισέγ-γονων μίλησε η κ. Ευτέρπη Ανέστου, που διαμένει στη Μελβούρνη Αυστραλίας:

"Νιώθω βαθιά συγκινημένη και χαρούμε-νη συνάμα, που βρίσκομαι απόψε εδώ απο-κλειστικά για την παρουσίαση του βιβλίου.

Για μένα το ημερολόγιο του παππού μου έχει πολύ μεγάλη συναισθηματική αξία. Το ξεφύλλιζα από μικρό κοριτσάκι, ασχέτως αν δεν καταλάβαινα τίποτα περισσότερο.

Θυμάμαι τον πατέρα μου, που το πρό-σεχε σαν κόρη οφθαλμού όλα αυτά τα χρό-νια που ήταν στη ζωή και έχω την αίσθηση ότι απόψε τον αντιπροσωπεύω.

Αξίζουν συγχαρητήρια στον Πρόεδρο και το Διοικητικό Συμβούλιο καθώς και στον κ. Χρήστο Χατζηλιά που οραματίστη-καν σωστά και ο στόχος τους επιτεύχθη.

Ένα θερμό ευχαριστώ σ' όλους που συνέβαλαν ούτως ώστε αυτό το βιβλίο α-νεκτίμητης αξίας να βρίσκεται σήμερα στα χέρια όλων μας. Νιώθω πολύ περήφανη που είμαι απόγονος του συγγραφέα Ανέ-στη Θεοδοσίου.

Σας μεταφέρω τους θερμούς χαιρετι-σμούς του Προέδρου του Συλλόγου Σκαλο-χωριτών Μελβούρνης κ. Γιώργου Σταυρια-νού.